

Силабус навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ АНТИЧНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ»

підготовки бакалаврів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності *

(назва спеціальності)

освітньо-професійної програми *

032 Історія та археологія «Краєзнавчо-екскурсійна робота»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Нормативна
Мова навчання	українська
Факультет/Інститут*	Архітектурний
Кафедра	УДІД
Контакти кафедри	каб. В606 (шостий поверх висотний корпус) (056) 756-34-02;внутрішній 4-02 . Email:ukr@pgasa.dp.ua
Викладачі-розробники	Бабенко В. А., к.і.н., доцент
Контакти викладачів	Babenko.valentyna@pdaba.edu.ua
Розклад занять	https://www.pgasa.dp.ua/timetable/index.html
Консультації	https://pgasa.dp.ua/department/ukr/

Анотація навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія античної цивілізації», яка є нормативною дисципліною, складена відповідно до стандарту освітніх бакалаврських програм спеціальності 032 «Історія та археологія» освітньої бакалаврської програми «Краєзнавчо-екскурсійна робота». Дисципліна викладається для студентів денної та заочної форм навчання протягом другого семестру, 1-го року навчання. Вивчення здобувачами політичної та соціальної історії, господарської та культурної сфер розвитку стародавньої Греції, елліністичного світу та стародавнього Риму дозволить сформуванню уявлення про специфіку розвитку античної цивілізації, про характерні особливості формування державних, політичних, ідеологічних та соціальних інститутів античного світу, які заклали підвалини для подальшого розвитку людства.

Мотиваційні фактори:

- розуміння цивілізаційного, державно-політичного, соціально-економічного, духовного, етнокультурного поступу українського народу в контексті світових, загальноцивілізаційних вимірів;
- опанування логікою й об'єктивними закономірностями історичного процесу;
- набуття навичок застосування міждисциплінарних підходів до вивчення історичних явищ та процесів відповідно до особливостей напрямку підготовки, спеціалізації, ОПП, які безпосередньо будуть корисними в майбутній професії.

Курс викладається для студентів освітньої програми «Краєзнавчо-екскурсійна робота» архітектурного факультету. Рівень вищої освіти перший (бакалаврський). Мова викладання – українська. Види навчальних занять – інтерактивні лекції, практичні заняття із запровадженням методу кейсів.

Види самостійної роботи – виконання практичних творчих завдань, ситуаційних завдань та практичних кейсів, підготовка презентацій, участь у студентських науково-практичних конференціях. Написання рефератів, есе, тез з різних аспектів історії античної цивілізації (під керівництвом лектора). Вид семестрового контролю – екзамен.

Вивчення дисципліни «Історія античної цивілізації» засновано на ідеї особисто-орієнтованого компетентного розвитку студента та направлено на формування здібності вирішувати належним чином поточні складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності, які надають майбутньому спеціалісту можливість чітко визначити критерії майбутнього успіху, що необхідні для успішної конкуренції в сучасному глобалізованому світі.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія античної цивілізації» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності 032 Історія та археологія «Краєзнавчо-екскурсійна робота».

	Години	Кредити	Семестр
			II
Всього годин за навчальним планом, з них:	120	4	120
Аудиторні заняття, у т.ч:	46		46
лекції	30		30
лабораторні роботи			
практичні заняття	16		16
Самостійна робота, у т.ч:	44		44
підготовка до аудиторних занять	14		14
підготовка до контрольних заходів			
виконання курсового проєкту або роботи			
Виконання індивідуального завдання (реферат/презентація)	14		14
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	16		16
підготовка до екзамену	30		
Форма підсумкового контролю			екзамен

Мета дисципліни «Історія античної цивілізації» – формування у здобувачів освіти фахових компетентностей щодо розуміння сутності та особливостей історії стародавньої Греції та Риму; комплексне вивчення та аналіз окремих проблем політичної, соціальної та військової історії стародавньої Греції, держав елліністичного світу, стародавнього Риму; формування у студентів об'єктивного бачення та сприйняття особливостей Античної цивілізації, значення її досягнень для історії європейської цивілізації та всього людства. Примінення цих знань та умінь при розробці туристичних та екскурсійних маршрутів, у красназничій та екскурсійній діяльності.

Завдання дисципліни:

- Зформувати розуміння соціально-економічних, політичних, культурних та інтелектуальних процесів в античний період;
- Дослідити зовнішні впливи та зрозуміти специфіку історії регіону в європейській цивілізації;
- Формувати навички критичного сприйняття, критичного та логічного мислення в процесі опанування навчального матеріалу;
- Виявити вміння опрацювати рекомендовані джерела та літературу, аналізувати фактологічний матеріал;
- Розвинути розуміння загальних тенденцій розвитку конкретної історичної епохи.
- Зформувати розуміння цивілізаційного, державно-політичного, соціально-економічного, духовного, етнокультурного поступу українського народу в контексті світових, загально цивілізаційних вимірів;
- Висвітлити логіку й об'єктивні закономірності історичного процесу;
- Опанувати навички застосування міждисциплінарних підходів до вивчення історичних явищ та процесів;
- Розвивати теоретичне і творче мислення та індивідуальні здібності студентів у вирішенні практичних завдань.
- Виробити навички самоконтролю при опрацюванні тем, які не викладалися на лекціях;
- Розвинути навички вільно оперувати набутими знаннями при написанні наукових творчих робіт (рефератів, ессе, тез тощо).
- **Пререквізити дисципліни** міждисциплінарні зв'язки з «Історія первісного суспільства та історія археології», «Вступ до спеціальності».
- **Постреквізити дисципліни:** «Історія середніх віків та раннього нового часу».

Компетентності (відповідно до освітньо-професійної програми СВО ПДАБА 0326-2023)

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК.2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК.6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

СК.1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК.2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК.8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Заплановані результати навчання (відповідно до ОП). У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

РН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

РН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

Вміти:

РН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

РН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

Методи навчання: словесні; наочні; практичні; методи індукції, дедукції; методи аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації; пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладення, дослідницький метод.

Форми навчання: індивідуальні, групові, колективні, фронтальні.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: програмне забезпечення Office 365 Microsoft(за потребою).

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі					
	усього	л	п	лаб	інд	с/р
Змістовий модуль 1. Історія стародавньої Греції						
Тема 1. Вступ до курсу:Історія античної цивілізації.	7	2	2			3
Тема 2. Стародавня Греція: характеристика цивілізації.	4	2				2
Тема 3. Егейський та Передполісний (Гомерівський) періоди давньогрецької історії.	7	2	2			3
Тема 4. Архаїчний період давньогрецької історії.	4	2				2
Тема 5. Класичний період давньогрецької історії.	7	2	2			3

Тема 6. Елліністична цивілізація.	6	2			4
Тема 7. Господарський розвиток давньогрецького та елліністичного світів.	8	2	2		4
Змістовий модуль 2. Історія давньоримської цивілізації					
Тема 8. Стародавній Рим: параметри та ресурси цивілізації.	4	2			2
Тема 9. Цивілізація етрусків. Царський період давньоримської історії та його культура.	7	2	2		3
Тема 10. Рання Римська республіка.	4	2			2
Тема 11. Пізня Римська республіка.	7	2	2		3
Тема 12. Рання Римська імперія (доба принципату).	4	2			2
Тема 13. Пізня Римська імперія (доба домініату).	7	2	2		3
Тема 14. Римський світ у V ст.	6	2			4
Тема 15. Господарський розвиток давньоримського світу.	8	2	2		4
Разом за змістовими модулями	90	30	16		44
Усього годин	120	30	16		74

2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан-тя	Тема занять	Кіль-ть годин
Змістовий модуль 1. Історія стародавньої Греції		8
1.	Вступ до курсу. Характеристика джерел античної історії;	2
2.	Стародавня Греція: характеристика цивілізації	2
3.	Культура Егейського періоду давньогрецької історії.	2
4.	«Архаїчна революція» у давньогрецькому світі.	2
Змістовий модуль 2. Історія давньоримської цивілізації		8
5.	Характеристика природних умов та ресурсів давньоримської цивілізації.	2
6.	Цивілізація етрусків. Царський період давньоримської історії та його культура.	2
7.	Рання та пізня Римські республіки	2
8.	Рання та пізня Римські імперії	2

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кіль-ть год.
Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях		16
1.	Культура Егейського періоду давньогрецької історії.	2
2.	Передполісний (Гомерівський) період давньогрецької історії та його культура.	2
3.	Архаїчні Афіни та Аттика у VI ст. до н.е.	2
4.	Доба Великої грецької колонізації.	2
5.	Греко-перські (Мідійські) війни.	2
6.	Посилення Македонії та встановлення її гегемонії у грецькому світі.	2
7.	Держави елліністичного Заходу.	2
8.	Боротьба плебеїв з патриціями.	2
Виконання індивідуальних завдань: підготовка		14

	повідомлень/презентацій	
	Підготовка до аудиторних занять	14
	Тематика індивідуальних завдань:	
1.	Архаїчна Спарта.	
2.	Культура Архаїчного періоду давньогрецької історії.	
3.	Епоха Перікла в Афінах.	
4.	Пунічні війни.	
5.	Принципат Октавіана Августа.	
6.	Криза Римської імперії у III ст.	
7.	Домінат Константина Великого.	
8.	Давньоримські історики та їх творчість.	
9.	Господарський розвиток давньоримського світу.	
10	Економічна думка стародавнього Риму.	
	Екзамен	30
	Всього	90

4. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка виставляється здобувачам, які виконали всі види робіт за змістовими модулями і набрали не менше 60 % від 100 балів протягом семестру.

Оцінка в 100 балів – це середньоарифметична оцінка з виконання таких видів робіт:

Змістовий модуль 1. Історія стародавньої Греції

Максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка змістового модуля складається із:

Роботи студента на практичних заняттях (максимальна кількість – 40 балів*). За 1 практичне заняття студент може отримати 10 балів (10 балів за усну відповідь та 10 балів за підготовку допоміжних матеріалів – словника термінів, інтелект-карт, таблиць). Підготовка до практичних занять оцінюється:

від 10 до 8 балів за одне заняття: виступи з презентаційним матеріалом по питанням плану практичного заняття, виступи з доповненнями, надання виконаних завдань (словника-термінів, таблиць, тощо).

від 7 до 5 балів за повні, правильні усні відповіді на питання за темою заняття;

від 4 до 1 балів за правильні, але неповні, стислі відповіді на питання за темою заняття;

*за першим змістовим модулем 4 практичних заняття

Контрольної роботи – максимальна кількість балів – 60. Контрольна робота складається з 30 тестових завдань. Студент отримує 2 бали за правильну відповідь на 1 тестове питання, якщо відповідь неправильна – 0 балів.

Змістовий модуль 2. Історія давньоримської цивілізації

Максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка змістового модуля складається із:

Роботи студента на практичних заняттях (максимальна кількість – 40 балів*). За 1 практичне заняття студент може отримати 10 балів (10 балів за усну відповідь та 10 балів за підготовку допоміжних матеріалів – словника термінів, інтелект-карт, таблиць). Підготовка до практичних занять оцінюється:

від 10 до 8 балів за одне заняття: виступи з презентаційним матеріалом по питанням плану практичного заняття, виступи з доповненнями, надання виконаних завдань (словника-термінів, таблиць, тощо).

від 7 до 5 балів за повні, правильні усні відповіді на питання за темою заняття;

від 4 до 1 балів за правильні, але неповні, стислі відповіді на питання за темою заняття;

*за другим змістовим модулем 4 практичних заняття

Індивідуальне завдання (реферат/презентація) – максимальна кількість балів – 60. Студент самостійно обирає тему для підготовки реферату/презентації із переліку запропонованих викладачем.

Підготовка реферату/презентації оцінюється за наступними критеріями:

60-50 балів за умови підготовки реферату та презентації (згідно вимог до написання, актуальності, науковості, наявності вступу, двох-трьох розділів, висновків, списку літератури,

дотримання правил оформлення реферату та списку літератури; презентації згідно вимог: актуальності, науковості, наявності вступу, не менше 10 прозірок, з обов'язковим списком літератури) на тематику античної історії та особистого захисту під час консультацій.

49-30 балів надання самостійно виконаного реферату/презентації згідно вимог, але з несуттєвими недоліками, на тематику античної історії та захисту під час консультацій.

29-20 балів надання самостійно виконаного реферату/презентації згідно вимог, але з деякими недоліками по оформленню.

19-10 балів за умови наявності самостійно виконаного реферату/презентації але з суттєвими недоліками по змісту та оформленню.

9-0 балів якщо здобувача має реферат/презентацію, виконані з суттєвими недоліками, виконані з допомогою програм ШІ* без особистісного творчого внеску, без перевірки результатів ШІ, з грубими порушеннями права інтелектуальної власності авторів, тощо.

*Використання програм ШІ при підготовці індивідуальних завдань та презентацій: Допускається коректне використання програм ШІ при підготовці будь-яких завдань, (матеріалів, повідомлень, доповідей та презентацій) до практичних занять, а також при виконанні самостійної роботи (рефератів та презентацій).

Умови коректного використання програм ШІ в освітній навчальній діяльності:

- Використання ШІ допускається та зараховується викладачем лише за умови власного творчого внеску здобувача у виконану роботу;

- Використання ШІ допускається лише за умови перевірки здобувачем матеріалів, розроблених за допомогою ШІ, на дотримання авторських прав;

- У висновках до індивідуальної роботи (реферату/презентації) здобувач має вказати (дати посилання) на програму ШІ, яку він використовував;

- У висновках до індивідуальної роботи (реферату/презентації) здобувач має вказати на особистий внесок у виконану роботу (наприклад, які розділи роботи, висновки, яка література тощо опрацьована та/або перевірена ним самостійно) та на дотримання ним принципів академічної доброчесності.

Екзамен (100 балів): виконання студентом екзаменаційного тестового завдання. Підсумкова контрольна робота має 50 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. У сумі студент може набрати 100 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Історія античної цивілізації» визначається як середньоарифметична між оцінкою за змістові модулі 1, 2 та оцінки за екзамен.

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Нарахування балів у випадках несвоєчасного виконання завдань

Якщо студент не з'явився на контрольний захід, його результат оцінюється нулем балів. За несвоєчасне виконання індивідуального семестрового завдання без поважних причин його результат оцінюється на 20 балів нижче від приведеного в критерії оцінювання. Поважними причинами є хвороба, виконання державних (військових) обов'язків, відрядження на наукову конференцію, донорство.

Порядок зарахування пропущених занять

Студенти самостійно вивчають матеріал, готують реферат за темою пропущеної лекції та захищають його у відведений викладачем час.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;

- недопустимість підписів викладачів у залікових книжках, відомостях, тощо;

- заборону використання під час контрольних заходів допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо).

За порушення принципів академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку, тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із навчального закладу.

Поведінка в аудиторії.

Вивчення курсу вимагає від студентів: обов'язкового відвідування занять (лекцій) та надання виконаних завдань самостійної роботи (опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях). Студенти повинні дотримуватися правил поведінки на заняттях згідно статуту академії (неприпустимість пропусків, запізнь, обов'язкового відключення телефонів та ін.). Брати активну участь на заняттях у засвоєнні необхідного мінімуму навчальної роботи та знань.

У випадку надзвичайних ситуацій (епідемії, пандемії, стихійного лиха, введення надзвичайного стану і т. п.) студенти повинні беззаперечно виконувати правила поведінки, які приведені в інструкціях для ситуацій, що наступили.

При переході ЗВО на дистанційну форму навчання у випадку надзвичайної ситуацій (епідемії, пандемії, військовий стан) бути присутніми на онлайн-заняттях (лекціях, консультаціях, тощо), які організовані викладачем за допомогою Інтернет ресурсів та платформ.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Антична археологія: Тексти лекцій / Уклад. В.А.Рудий. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 200 с.
2. Балух В.О. Історія античної цивілізації: у 3-х т. – Т.3. Практикум. – Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2010. – 554 с.
3. Балух В.О., Коцур В.П. Історія Стародавнього Риму: курс лекцій. - Чернівці: Книги XXI, 2005. – 680 с.
4. Балух В.О., Коцур В.П. Культура Античності: підручник. – Чернівці: Наші книги, 2015. – 632 с.
5. Балух В.О., Макар Ю.І. Історія Стародавньої Греції: курс лекцій. - Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 420 с.
6. Баукова А. Антична археологія: навч. посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 346 с.
7. Петrenchко О. Історія Стародавнього Риму. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2017. – 576 с.
8. Шама О. Історія Стародавнього Риму. Хрестоматія. Посібник для студентів історичного факультету. — Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. — 352 с. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12735/1/Shama_Istoriia_Starodavnoho_Rymu.pdf
9. Шама О. Історія Стародавньої Греції. Хрестоматія. Посібник для студентів історичного факультету. — Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. — 256 с. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12738/1/Shama_Istoriia_Starodavnoho_%20Hretsii.pdf

Допоміжна

1. Алешкевич Я.А. Давньоримські громадяни Царського та Республіканського періодів // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2011. – Вип.26. – С.108-114.
2. Алешкевич Я.А. Еволюція давньоримських інститутів верховної влади // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2012. – Вип.28. – С.71-80.
3. Алешкевич Я.А. Органи влади та управління стародавньої Греції до елліністичного періоду // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2011. – Вип.27. – С.227-231.
4. Арістотель. Політика / Передм. і перекл. М.Кислюка. - К., 2000.

5. Бандровський О. Г. «Дакійська політика» Римської імперії від Доміціана до Траяна // *Carpatica – Карпатика*. – Ужгород, 2007. – Вип. 36. – С. 125-51.
6. Бандровський О. Г. Зовнішня політика Римської імперії в Карпатському регіоні в добу правління імператорів Юліїв-Клавдіїв // *Carpatika-Карпатика* / ред. кол.: М.М.Вегеш, С.В.Віднянський, Д.Д.Данилюк та ін.; відповід. ред. В.Г. Котигорошко. – Ужгород : Видавництво УжНУ "Говерла", 2006. – Вип.34 : Давня та середньовічна історія Карпато-Дунайського ареалу. – С. 80-111.
7. Бандровський О. Г. Формування зовнішньополітичного курсу римської Імперії в кінці I ст. до н.е. // *Карпатика* / редкол.: М.М. Вегеш, Д.Д. Данилюк, В.Є. Задорожний та ін.; відповід. ред.В.Г. Котигорошко. – Ужгород : Вид-во УжНУ "Говерла", 2010. – №Вип. 39: Старожитності Карпатського ареалу. – С. 98–114. 179
8. Бандровський, О. Г. Зовнішня політика Римської імперії в добу правління імператора Траяна (за даними Діона Кассія) // *Carpatica - Карпатика* : матеріали міжнародного симпозиуму / ред.кол.: Е.А. Балагурі, М.М. Вегеш, Д.Д.Данилюк та ін.; відповід. ред. В.Г. Котигорошко. – Ужгород : Вид-во УжНУ, 2002. – №Вип. 15 : Карпати в давнину. – С. 197–216.
9. Власова В. «Образ Олександра Македонського в творах перських авторів» // *Zapozizhzhia Historical Review* 2 (54), 2020. – Режим доступу: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/936>.
10. Гуменний В. Л. Внутрішньополітична боротьба в Царстві Аршакідів і східна політика Риму (епоха Августа і Тіберія). Східний світ. №2-3. Київ: Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, 2016. С. 11-16.
11. Гуменний В. Л. Офіційна пропаганда і східна політика Римської імперії у першій половині I ст. н.е. (за нумізматичними джерелами). Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне, 2016. Випуск 28. С. 190-202.
12. Гуменний В. Л. Провінційна адміністрація та східна політика Римської імперії в епоху ЮліївКлавдіїв. Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. Випуск 19. С. 20-27.
13. Гуменний В. Л. Східна місія Германіка Цезаря (18-19 рр. н.е.) крізь призму офіційних актів сенату. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2015. Випуск 44. Том.2. С. 28-31.
14. Гуменний В. Л. Східне прикордоння і зовнішня політика Риму у II – на початку III ст. н.е.: стан і перспективи археологічних досліджень. Вісник Інституту археології. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. Випуск 11. С. 36-48.
15. Гуменний В. Л. Храм Марса Месника (Templum Martis Ultoris) та офіційна пропагандасхідної політики Риму в епоху Августа. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2016. Випуск 45. Том.2. С. 124-128.
16. Історія світової культури: Навч. посібник / Кер. авт. колективу Л. Левчук. - Київ, 2000.
17. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / За ред. Яртися А. В., Мельника В. П. - Львів, 2005.
18. Маркович М. М. Релігійне життя Римської імперії в середині IV ст. Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Історія» / ред. кол. О. Петrenchко (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. Вип. 38. С. 234–245.
19. Маркович М. М. Філософсько-релігійні погляди імператора Юліана Відступника. Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Історія» / ред. кол. О. Петrenchко (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. Вип. 36. С. 133–143.
20. Пількевич А.Л. Занепад традиційної військової системи в Римській республіці в II ст. до н.е. Реформа Гая Марія / Пількевич Андрій Леонідович // *Шевченківська весна: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, присвяченої 90-річчю Української революції 1917 – 1920 рр.* – К., 2007. – Вип. V, ч. 1. – С. 249–251.
21. Сергеев І.П. До питання про «рушійні сили» кризи III століття в Римській імперії // *Збірник наукових праць. Серія «Історія та географія»* / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2003. – Вип. 13. – С. 11–14.

7. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Bibliotheca Augustana. <http://www.hsaugsburg.de/~harsch/augustana.html> (Представлені твори античних авторів на давньогрецькій та латинській мовах).
2. Центр грецьких досліджень <http://chs.harvard.edu/> (Гарвардський університет, Вашингтон, США. У відкритому доступі представлені дослідження Центру, присвячені історії та культурі Стародавньої Греції).
3. Проект «Персей»: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus:collection> (Давньогрецькі та латинські автори)
4. Історичні мапи та ілюстрації на сайтах Ancient World Mapping Centre. University of North Carolina. <http://awmc.unc.edu/wordpress/> та <http://www.roman-glory.com>
5. Віртуальний читальний зал ПДАБА <http://surl.li/qzbsj>

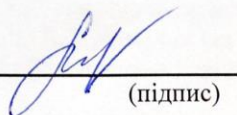
Розробник(и) _____

(підпис)

(Валентина БАБЕНКО)

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

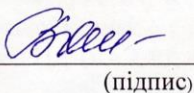
(Галина ЛИСЕНКО)

Силабус затверджено на засіданні кафедри

УДІД
(назва кафедри)

Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Олена БАРАННИК)